

HÀNG GIẢ

VÀ VIỆC NGĂN CHẶN SẢN XUẤT LƯU THÔNG TRÊN THỊ TRƯỜNG

HỒ TẮT THẮNG

Từ năm 1975 lại đây, hàng giả ngày càng nhiều trên thị trường và đã đến mức báo động gây thiệt hại đáng kể không chỉ cho người tiêu dùng mà cả cho người sản xuất hàng thật.

Muốn đẩy lui hiện tượng tiêu cực này cần có một loạt các biện pháp tổng hợp và đồng bộ của các cơ quan quản lý các cấp.

NGAN chặn sản xuất và kinh doanh hàng giả trên thị trường là một nội dung quan trọng của quản lý sản xuất, kinh doanh, quản lý xã hội nói chung và quản lý chất lượng nói riêng.

Để ngăn chặn sản xuất, kinh doanh hàng giả đòi hỏi phải sử dụng tổng hợp nhiều biện pháp khác nhau (kinh tế — kỹ thuật, tuyên truyền giáo dục, hành chính — tố chức) trong đó quản lý chất lượng sản phẩm, hàng hóa, kết hợp thanh tra, kiểm tra với đòn bẩy kinh tế, kết hợp phạt hành chính và phạt hình sự là biện pháp có hiệu quả, nhất là trong giai đoạn đổi mới chính sách kinh tế xã hội hiện nay.

Muốn ngăn chặn đi đến chấm dứt sản xuất, kinh doanh hàng giả cũng như muốn xử lý hành chính và hình sự các hành vi phạm tội sản xuất và kinh doanh hàng giả thì trước hết phải hiểu *thế nào là hàng giả*. Hàng giả chỉ có thể xác định được một cách chính xác nếu chúng ta khẳng định được giá trị của «hàng thật» và đặt hàng giả trong phạm trù hai mặt đối lập hàng thật — hàng giả. Hành vi phạm tội sản xuất và kinh doanh hàng giả chỉ có thể khẳng định được một cách chính xác nếu chúng ta so sánh kinh doanh hợp pháp (kinh doanh lành mạnh) với kinh doanh không hợp pháp (kinh doanh không lành mạnh).

Thế nào là hàng giả?

Hiện nay chúng ta chưa có một định nghĩa thống nhất về hàng giả. Trên thế giới cũng có nhiều quan niệm khác nhau. Có thể tạm coi việc

sản xuất và lưu thông hàng giả biểu hiện qua ba khía cạnh: kỹ thuật, quản lý và pháp lý.

Ở đây cần phân biệt giữa hàng kém phẩm chất và hàng giả. Hàng kém phẩm chất là hàng hóa không đạt tiêu chuẩn hoặc quy định hiện hành về chất lượng do cơ sở sản xuất thiếu trách nhiệm hoặc có khó khăn về nguyên vật liệu, trang thiết bị công nghệ... những hàng kém phẩm chất đúng về giá trị sử dụng đến một giới hạn nào đó cũng sẽ trở thành hàng giả.

Hàng giả bao gồm các nội dung sau đây:

— Hàng không có giá trị sử dụng hoặc khi sử dụng ảnh hưởng hoặc gây nguy hiểm đến sức khỏe, tính mạng của người (lương thực, thực phẩm, thuốc chữa bệnh...).

— Sản phẩm không đảm bảo tính năng kinh tế — kỹ thuật ở mức độ tối thiểu cần thiết. Sản phẩm, hàng hóa có chất lượng suy giảm trong quá trình vận chuyển bảo quản sản phẩm hàng hóa đã quá thời hạn sử dụng...

— Sản phẩm hàng hóa mang nhãn hiệu giả (tức nhãn hiệu của một cơ sở khác đối với sản phẩm cùng loại) có hoặc không có giá trị sử dụng gây nhầm lẫn cho người tiêu dùng để kiếm lời và lẩn tránh sự quản lý của Nhà nước.

Vậy chúng ta có thể tạm định nghĩa «hàng giả là hàng hóa được lưu thông trên thị trường không có giá trị sử dụng hoặc giá trị sử dụng không đúng với tên gọi của nó, không đảm bảo mức tối thiểu về tính năng kinh tế kỹ thuật, hàng hóa không qua đăng ký nhãn

hiệu và chất lượng làm cho người sử dụng nhầm lẫn với sản phẩm cùng loại đã có».

Hành vi làm hàng giả là hành vi với mục đích lừa dối người mua để kiếm lời bất chính làm cho người mua về dùng tưởng lầm là hàng thật.

Hành vi buôn bán hàng giả là hành vi mua đi bán lại hàng biết rõ là giả với mục đích lừa dối người mua kiếm lời bất chính.

1. Tình hình hàng giả trên thế giới và trong nước.

Nạn hàng giả đã tồn tại nhiều thế kỷ. Hàng giả không chỉ có ở những nước kinh tế chậm phát triển mà ngay cả những nước kinh tế phát triển, căn bệnh hàng giả cũng hoành hành và ngày càng trầm trọng. Các loại sản phẩm công nghiệp đã được những kẻ làm giả "sao chép" giống tới mức ngay cả các chuyên gia thực thụ cũng không nhận biết được đâu là thật, đâu là giả. Mỗi năm có hàng triệu người bị mắc lừa và chính vì vậy những kẻ làm hàng giả đã thu được món lời hàng tỉ đôla. Theo liên minh quốc tế chống hàng giả, trong năm 1984 bọn làm hàng giả đã bán một số lượng hàng hóa trị giá 6 tỉ đôla. Năm 1985 - 1986 số hàng giả lưu thông trên thị trường thế giới đã tăng hơn nhiều. Bọn làm hàng giả đã theo kịp tiến bộ kỹ thuật để làm cho hàng giả dễ được tin cậy đồng thời giá lại hạ hơn. Năm 1985 một tiểu ban điều tra của quốc hội Mỹ, đã nêu tên những nước làm nhiều hàng giả nhất là Đài Loan, Nam Triều Tiên, Hồng Kông, Thái Lan, Singapo, Philipin, Indonexia, Braxin, Colombia và Nigieria.

Năm 1976 người ta phát hiện thấy các tranzito giả được dùng trong một cuộc thử nghiệm vũ trụ của cơ quan hàng không vũ trụ Mỹ NASA. Không thể ước lượng được bao nhiêu đứa trẻ đã sinh ra ngoài kế hoạch do dùng thuốc ngừa thai giả mang nhãn hiệu "Doulen". Các viên thanh tra ở xí nghiệp sản xuất cặp xách tay Louis Vuitton của Pháp cũng phải thừa nhận 363 mặt hàng mang nhãn hiệu của Công ty đang bị làm giả. Mỗi năm có khoảng 5 triệu khóa giả của hãng Anh "British milord locke" được bán ra thị trường. Mới đây hãng ZINEEE của Tây Ban Nha đưa tin trên thị trường hiện nay cứ 10 chiếc đồng hồ Thụy Sĩ chỉ có 1 chiếc thật. Các hãng sản xuất đồng hồ Thụy Sĩ hàng năm phải bỏ ra nửa triệu đôla để chống tệ làm đồng hồ giả.

Ở nước ta tình hình hàng giả hiện nay đã đến mức báo động. Từ năm 1975 trở lại đây việc sản xuất và lưu thông hàng giả ngày một tăng cả diện lẫn chất. Hành vi sản xuất và lưu thông hàng giả ngày một nhiều và mức độ của các hành vi đó ngày một nghiêm trọng. Có thể nói ngày nay trên thị trường, với bất kỳ sản phẩm hàng hóa nào cũng xuất hiện hàng giả tương ứng.

Sau hai năm thực hiện pháp lệnh của Nhà nước "Trừng trị tội đầu cơ, buôn lậu, làm hàng giả, kinh doanh trái phép". Tòa án đã xét xử 273 vụ có 476 bị can sản xuất và buôn bán hàng giả; năm 1981 các vụ án về hàng giả so với tổng số các vụ án là 9%, năm 1987 đã tăng lên 15%. Hàng giả biểu hiện trước tiên ở các loại được phẩm được liệu. Theo báo cáo của trạm kiểm nghiệm được phẩm thành phố Hồ Chí Minh thuốc giả chiếm 54,3% tổng số mẫu quản lý ở thị trường trong đó phổ biến là các loại kháng sinh giả. Hàng giả phổ biến hiện nay là các loại lương thực thực phẩm giả như nước chấm, rượu, bia, mì chính, thuốc lá...

Các loại hàng kim khí, điện máy cũng không ít cái giả; 30 - 40% phụ tùng xe đạp hiện bán ở tại thị trường các thành phố lớn như Hà Nội, Hải Phòng, thành phố Hồ Chí Minh là giả.

Các loại đồ cổ, các loại trang sức như vàng, bạc, đồng đen đá quý, các loại mỹ phẩm như son, phấn, kem, nước hoa cũng bị làm giả.

Bọn làm hàng giả nghiên cứu thị hiếu người tiêu dùng, thị trường tiêu thụ, dùng hàng thật làm nguyên liệu để chế biến hàng giả; dùng bao bì của hàng thật, mua hoặc ăn cắp nhãn hiệu và công thức pha chế, làm hàng giả giống thật cả về hình thức lẫn nội dung làm cho người tiêu dùng không phân biệt được thật giả.

Tình trạng hàng giả đã tác hại nghiêm trọng đến đời sống kinh tế - xã hội của nước ta dẫn tới lãng phí vật tư, năng lượng, sử dụng thiết bị tiền vốn không hiệu quả, làm thiệt hại cho nền kinh tế quốc dân gây khó khăn cho đời sống của nhân dân, ảnh hưởng đến tính mạng và tài sản của người tiêu dùng, xói mòn lòng tin của nhân dân.

Nguyên nhân chủ yếu của tình trạng hàng giả hiện nay là:

- Việc quản lý sản xuất - kinh doanh còn quá buông lỏng. Nhiều sản phẩm làm ra không qua đăng ký chất lượng, đăng ký nhãn hiệu, đăng ký sản xuất, kinh doanh. Hàng tồn kho ứ đọng do kém chất lượng không được tra cứu trách nhiệm và xử lý nghiêm khắc, việc lỏng lẻo trong ký kết hợp đồng, giá công, thu hóa cùng với tiêu cực trong cán bộ công nhân viên đặc biệt hệ thống thương nghiệp đã tạo cơ hội cho những kẻ thiếu trách nhiệm và bọn làm ăn phi pháp lợi dụng tung ra thị trường (kể cả xxất khẩu) hàng giả và hàng kém phẩm chất.

- Chế độ thanh tra, kiểm tra, truy cứu trách nhiệm, thưởng phạt đối với tổ chức và cá nhân làm ra sản phẩm tốt và sản phẩm xấu chưa được tổ chức chặt chẽ. Không có các biện pháp mạnh mẽ và kiên quyết, chưa tạo nên dư luận quần chúng, dùng sức mạnh của quần chúng để ngăn chặn hàng giả.

— Tam lý ưa chuộng « hàng ngoại » trong một bộ phận người tiêu dùng đôi khi cũng dễ bị đánh lừa và kích thích bọn làm ăn phi pháp sản xuất nhiều hàng giả theo mẫu, nhãn nước ngoài.

2. Một số biện pháp cấp bách nhằm ngăn chặn sản xuất và lưu thông hàng giả.

Yêu cầu của xi nghiệp xây dựng và phát triển kinh tế nhằm không ngừng nâng cao đời sống của nhân dân đòi hỏi phải nhanh chóng khắc phục tình trạng suy giảm chất lượng, ngăn chặn và tiến dần chấm dứt việc sản xuất và lưu thông hàng giả bằng những chính sách và biện pháp hiệu quả ngay trong điều kiện đã có của nền kinh tế — xã hội còn nhiều khó khăn và nhược điểm hiện nay cũng có thể chặn chính từ chức lại đề sản xuất và lưu thông trên thị trường các loại hàng hóa tốt hơn.

— Các cơ quan quản lý các cấp cần chỉ đạo thực hiện tốt việc đăng ký kinh doanh, đăng ký chất lượng sản phẩm, đăng ký nhãn hiệu hàng hóa. Cần tăng cường thanh tra, kiểm tra ngăn chặn, phát hiện và xử lý kịp thời và thích đáng những kẻ làm hàng giả và buôn bán hàng giả.

— Các cơ sở sản xuất, kinh doanh phát huy tính chủ động sáng tạo làm ra nhiều sản phẩm, hàng hóa có chất lượng phù hợp với yêu cầu của người tiêu dùng. Thương nghiệp quốc doanh và các cửa hàng tư nhân cần có biện pháp nghiêm ngặt không cho hàng giả lọt vào quầy hàng giữ lòng tin đối với khách hàng.

— Hội đồng bộ trưởng sớm ra văn bản định rõ phạm vi của hàng giả, giao trách nhiệm rõ ràng cho các cơ quan chủ chốt trong việc chống tệ làm hàng giả và buôn bán hàng giả. Tòa án Nhân dân tối cao, Viện kiểm sát nhân dân tối cao, Bộ Tư pháp, Bộ Nội vụ xem xét lại các thông tư hướng dẫn thi hành pháp lệnh ngày 30-6-1982 của Hội đồng Nhà nước, thi hành nghị định số 46 HĐBT ngày 10-5-1983 của Hội đồng bộ trưởng đề bổ sung sửa đổi cho phù hợp với tình hình mới.

— Đẩy mạnh công tác thông tin, tuyên truyền trong nhân dân, hướng dẫn người tiêu dùng về thị hiếu, về cách lựa chọn sản phẩm hàng hóa, tạo dư luận xã hội lên án những kẻ làm hàng giả và buôn bán hàng giả.

Biên tập: Ngô Tiến Phúc

CHẤT LƯỢNG SẢN PHẨM...

(Tiếp theo trang 5)

5. Hạ cấp 2 lò pin gồm 40 000 chiếc của nhà máy pin Hà Nội.

6. Yêu cầu tái chế 140 000 kim diện của cơ khí sông Chu.

7. Yêu cầu tái chế 2000 lốp xe đạp của nhà máy Z179 tại kho cấp I.

8. Yêu cầu phân loại và tái chế 109 000 m² vải mưa của công ty trang bị bảo hộ lao động miền Bắc.

Ngoài ra trong quá trình thanh tra, đã nhắc nhở một số trường hợp vi phạm nhẹ chưa đến mức phải xử lý.

Cũng trong năm 1988, các chi cục TC - DL - CL trong khu vực đã xử lý 66 vụ, xử phạt nộp ngân sách 1 668 322 đ.

Diện hình là các vụ:

- 7000 xe đạp Hồng Hà.
- 374 khung xe đạp Thành Bắc.
- Căn bản Long Thành.

— Hạ cấp 70 000 khăn bông ở Hoàng Liên Sơn

— Hạ cấp 500 000 quyền vớ và 280 000 khăn bông tại Hà Nội.

Năm 1988 đã kết thúc với tình hình kinh tế — xã hội còn quá nhiều khó khăn. Việc giữ vững, ổn định và phấn đấu nâng cao chất lượng của đại đa số các sản phẩm và hàng hóa trong khu vực có thể được coi là kết quả của sự nỗ lực cố gắng rất cao của cơ sở sản xuất, kinh doanh, của các cơ quan hữu quan và cơ quan quản lý chất lượng Nhà nước. Chúng tôi hy vọng rằng cùng với công việc đổi mới cơ chế kinh tế, việc đổi mới cơ chế quản lý chất lượng sản phẩm và hàng hóa thông qua một số chỉ thị, hướng dẫn ban hành gần đây, chất lượng sản phẩm và hàng hóa sản xuất trong khu vực miền Bắc sẽ tiếp tục ổn định và sẽ có nhiều sản phẩm được cấp dấu chất lượng Nhà nước.

Biên tập: Ngô Tiến Phúc

HỘI TIÊU CHUẨN — ĐO LƯỜNG — CHẤT LƯỢNG VIỆT NAM

Kiến nghị

Nhân ngày quốc tế quyền người tiêu dùng 15-3, Hội Tiêu chuẩn — đo lường — chất lượng Việt Nam đã tổ chức hội thảo chuyên đề "Chống hàng giả, vì lợi ích người tiêu dùng". Tham gia hội thảo có đại diện các cơ quan Nhà nước, cơ quan quản lý sản xuất và kinh doanh, quản lý kinh tế và khoa học kỹ thuật, đại diện các doanh nghiệp và các cơ quan ngôn luận.

Nội dung của hội thảo tập trung quanh 3 vấn đề sau:

1. Thế nào là hàng giả?
2. Tình hình hàng giả trong thời gian qua và tác hại của vấn đề này.
3. Những biện pháp cần tiến hành khẩn trương để chống tệ làm và buôn bán hàng giả bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng.

Trên cơ sở những ý kiến của Hội thảo, cùng với những thông tin mà Hội năm được trong thời gian qua về tình hình hàng giả, Hội Tiêu chuẩn — đo lường — chất lượng Việt Nam xin kiến nghị cấp bách về chống hàng giả, vì quyền lợi người tiêu dùng.

Chúng tôi cảm nhận được rằng thông qua Câu lạc bộ người tiêu dùng của Hội mới được thành lập, Hội TC — DL — CL Việt Nam chắc chắn sẽ có những đóng góp tích cực vào cuộc đấu tranh này mà khởi đầu là hội thảo: "Chống hàng giả, vì lợi ích người tiêu dùng". Sau đây là những kiến nghị.

1. Việc chống tệ làm và buôn bán hàng giả cần được tiến hành một cách đồng bộ bằng nhiều biện pháp kinh tế, xã hội khoa học kỹ thuật, tổ chức, pháp chế, tuyên truyền, giáo dục v.v... với sự chỉ đạo kiên quyết của các cấp chính quyền và sự tham gia tích cực của quần chúng lao động. Cần coi việc chống hàng giả là một cuộc đấu tranh quyết liệt, có tổ chức, nhằm bảo vệ nền kinh tế phát triển lành mạnh, bảo vệ quyền lợi chính đáng của mọi người tiêu dùng.

2. Kiến nghị các cơ quan quản lý các cấp cần chỉ đạo thực hiện tốt việc đăng ký kinh doanh đăng ký chất lượng sản phẩm, đăng ký nhãn hiệu hàng hóa. Cần tăng cường kiểm tra, đôn đốc thực hiện các công tác đăng ký này trong tất cả các ngành, các địa phương, các cơ sở thuộc các thành phần kinh tế khác nhau. Các hợp đồng kinh tế ký kết giữa các bên phải có điều khoản về quy cách và chất lượng sản phẩm.

3. Các cơ quan quản lý thị trường cần đặc biệt lưu tâm và có biện pháp cụ thể chống tệ hàng giả trên thị trường, kể cả trong cửa hàng quốc doanh lẫn sạp tư nhân. Cần có tổ chức, có cán bộ chuyên trách để làm việc này thường xuyên, liên tục.

Cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa các cơ quan có liên quan của Bộ Nội thương, Bộ y tế, với các cơ quan TC — DL — CL, cơ quan sở hữu công nghiệp, với Bộ tư pháp, Tòa án nhân dân, Viện kiểm sát nhân dân, Bộ Nội vụ v.v... để thực hiện có hiệu quả các công tác thanh tra, kiểm tra, ngăn chặn, phát hiện, xử lý kịp thời và thích đáng những kẻ làm hàng giả và buôn bán hàng giả.

4. Kiến nghị các nhà sản xuất, kinh doanh phát huy chủ động, sáng tạo làm ra nhiều sản phẩm hàng hóa có chất lượng phù hợp với yêu cầu của người tiêu dùng, gây được tin nhiệm lâu dài của người tiêu dùng. Các cửa hàng quốc doanh, cửa hàng được

phạm căn cứ biện pháp nghiêm ngặt tuyệt đối không cho hàng giả lọt vào quầy hàng, giữ lòng tin của khách hàng với quốc doanh.

5. Kiến nghị Hội đồng Bộ trưởng sớm ra văn bản qui định rõ phạm vi của hàng giả, giao rõ trách nhiệm cho cơ quan chủ chốt trong việc chống tệ làm hàng giả và buôn bán hàng giả, cũng như trách nhiệm của cơ quan có liên quan, đề ra những biện pháp hữu hiệu để ngăn ngừa và chống hàng giả, xác định rõ hơn, thích hợp hơn các biện pháp xử lý.

6. Kiến nghị tòa án nhân dân tối cao, Viện KSND tối cao; Bộ tư pháp, Bộ nội vụ xem xét lại các thông tư hướng dẫn thi hành pháp lệnh ngày 30-6-82 của Hội đồng Nhà nước, thi hành Nghị định số 16 ngày 10-5-83 của Hội đồng Bộ trưởng đã có những bổ sung, sửa đổi cho thích hợp với tình hình hiện nay, nhất là về số tiền phạt.

7. Kiến nghị Bộ Nội thương cùng các cơ quan có liên quan tiếp tục nghiên cứu làm rõ vấn đề về khái niệm của hàng giả, phạm vi trách nhiệm cụ thể của các cơ quan trong việc chống hàng giả, hình thức tổ chức và các biện pháp phối hợp cụ thể để tập trung lực lượng tiến hành có hiệu quả công tác quản lý thị trường, trong đó có việc chống hàng giả tận gốc.

8. Cần đẩy mạnh công tác thông tin tuyên truyền trong nhân dân, hướng dẫn người tiêu dùng về thị hiếu, về cách lựa chọn sản phẩm, hàng hóa, tạo dư luận xã hội lên án những kẻ làm hàng giả và buôn bán hàng giả, khuyến khích việc quần chúng phát hiện những kẻ làm hàng giả và buôn bán hàng giả. Kiến nghị các cơ quan ngôn luận, các đoàn thể quần chúng và các Hội quần chúng đi đầu trong công tác này.

9. Trong khi chờ HĐBT ra các văn bản mới và các cơ quan chức năng xem xét sửa đổi các văn bản đã ban hành, xây dựng bổ sung văn bản mới về chống tệ hàng giả, kiến nghị Bộ Nội thương cùng các cơ quan Nhà nước có liên quan trên cơ sở những văn bản đã có, kể cả những văn bản mới ban hành gần đây nhất như chỉ thị 222 của HĐBT về các biện pháp cấp bách nhằm củng cố và tăng cường công tác quản lý Nhà nước về chất lượng sản phẩm hàng hóa, thông tư Liên Bộ UBKHKT Nhà nước - Bộ Tư pháp - Bộ tài chính về việc xử lý các vi phạm về đăng ký và thực hiện các quy định về chất lượng sản phẩm, có kế hoạch khẩn trương thực hiện các biện pháp tích cực để chống tệ hàng giả một cách thường xuyên, liên tục, có hiệu quả.

Hội TC - DL - CL Việt Nam xin trân trọng đề nghị HĐBT, các cơ quan, đoàn thể, các cơ sở sản xuất, kinh doanh, các hội KHKT và các cơ quan ngôn luận, trong phạm vi chức năng và quyền hạn của mình triển khai mạnh mẽ cuộc đấu tranh không khoan nhượng này vì lợi ích chính đáng của người tiêu dùng, vì sự phát triển lành mạnh nền kinh tế XHCN trên đất nước ta.

ĐỔI MỚI CƠ CHẾ QUẢN LÝ CHẤT LƯỢNG HÀNG XUẤT KHẨU...

(Tiếp theo trang 2)

Cho đến hết tháng 4 năm 1989, Tổng cục tiêu chuẩn - đo lường - chất lượng đã nhất trí với các bộ, tỉnh cho phép 64 cơ sở sản xuất kinh doanh được tự kiểm tra và cấp giấy chứng nhận chất lượng hàng xuất khẩu, 64 cơ sở này thuộc 10 bộ, tổng cục và 8 tỉnh, thành phố quan trọng có nhiều hàng xuất khẩu (Bộ nông nghiệp và công nghiệp thực phẩm; Bộ công nghiệp nhẹ; Bộ cơ khí và luyện kim; Bộ xây dựng; Bộ thủy sản; Bộ Lâm nghiệp; Bộ nội thương; Bộ kinh tế đối ngoại, Viện khoa học Việt Nam, Tổng cục cao su; thành phố Hà Nội; thành phố Hồ Chí Minh; tỉnh Quảng Nam -

Đà Nẵng; Hải Phòng; Nghĩa Bình; Long An, Kiên Giang).

Tổng cục hải quan đã thông báo tới các cơ quan hải quan ở các cửa khẩu để phối hợp thực hiện chức năng giám sát Nhà nước và chất lượng hàng xuất khẩu.

Quyết định 207 - HĐBT của Hội đồng Bộ trưởng đã tạo ra một cơ chế mới, mở rộng quyền chủ động và nâng cao trách nhiệm của các cơ sở sản xuất kinh doanh hàng xuất khẩu, sẽ góp phần thúc đẩy thực hiện thắng lợi chương trình xuất khẩu của nước ta.

Biên tập: Ngô Tiến Phúc